

Чернігівська обласна рада
Департамент культури і туризму, національностей та релігій
Чернігівської обласної державної адміністрації
Чернігівський обласний історичний музей ім. В.В. Тарновського
вул. Музейна, 4, м. Чернігів, 14000, тел./факс (0462) 676-650, тел. 647-073 muzeumtarn@cg.ukrtel.net
Код ЄДРПОУ 02226375

06.05.19 № 173/01-01
на № від

Голові Чернігівської обласної ради

Вдовенку І.С.

Клопотання на присвоєння звання

Шановний Ігорю Станіславовичу!

Висловлюємо Вам свою повагу та звертаємося із клопотанням.

Відповідно до пункту 2.3. Положення про присвоєння звання “Почесний громадянин Чернігівської області” Чернігівський обласний історичний музей ім. В.В. Тарновського подає на розгляд Чернігівської обласної ради клопотання про присвоєння звання “Почесний громадянин Чернігівської області” **ЗАЙЧЕНКО ВІРІ ВОЛОДИМИРІВНІ**.

В.В. Зайченко – історик, етнолог, мистецтвознавець, музеолог, майстриня художньої вишивки, знаній в Україні фахівець у царині українського народного декоративного мистецтва, все своє життя займається вивченням, збереженням та популяризацією традицій народного декоративного мистецтва Чернігівщини.

В.В. Зайченко – заслужений працівник культури України (1988), кавалер ордена княгині Ольги III ст. (2007), лауреат обласної премії імені М.М. Коцюбинського (2006) нагороджена Почесною грамотою Кабінету міністрів України (2012) – має видатні заслуги, чималі здобутки в галузі збагачення культурної спадщини нашого краю, своєю активною громадською діяльністю та високою професійною майстерністю зробила вагомий внесок у розвиток культури України, сприяє підвищенню ролі та авторитету Чернігівщини як регіону України.

Просимо підтримати наше клопотання та представити кандидатуру В.В. Зайченко на присвоєння звання “Почесний громадянин Чернігівської області”.

*Додатки: вичерпні біографічні дані В.В. Зайченко;
відомості про досягнення В.В. Зайченко у розвиток культури
Чернігівської області.*

З повагою

Директор музею

С.Л. Лаєвський

Вичерпні біографічні дані Віри Володимирівни Зайченко

Народилася 1 січня 1938 р. у м. Чернігові (за паспортом); насправді – 23 грудня 1937 р. на хуторі Забарівка, зареєстрована 1 січня 1938 р. у с. Коти Чернігівського району (тепер у складі м. Чернігів). Батько Зайченко Володимир Якович (1906–1978), учасник Другої світової війни, мати Мовчан Наталія Григорівна (1906–2000), селяни. У 1938 р. родина переселилася у с. Масани (тепер у складі м. Чернігова), де В.В. Зайченко мешкає й тепер.

У 1945–1952 рр. навчалася у початковій школі с. Масани та у семирічній школі с. Новий Білоус.

У 1952–1954 рр. навчалася у фельдшерсько-акушерській школі м. Чернігова. Отримала фах медичної сестри і була направлена на роботу на шахту “Никанор” у м. Зорянськ Луганської області, де її призначили завідувачкою підземного медпункту. 1 листопада 1955 р. уклала дворічний контракт і працювала фельдшером Никанорівського взводу 28-го воєнізованого гірничорятувального загону. Там же у Зорянську у вечірній школі здобула середню освіту.

У 1957 р. повернулася додому. Протягом п’яти місяців не могла влаштуватися на роботу за спеціальністю і працювала з матою в колгоспі.

У травні 1958 р. була прийнята сестрою-вихователькою до новостворених дитячих ясел № 8 м. Чернігова.

У 1962 р. вступила на вечірнє відділення загальнонаукового факультету Чернігівського педагогічного інституту ім. Т.Г. Шевченка, а у 1965 р. була переведена на заочне відділення історичного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, яке закінчила у 1968 р. та отримала диплом історика, викладача історії й суспільствознавства і прийшла до музею.

Працювала в Чернігівському обласному історичному музеї ім. В.В. Тарновського: з 28 липня 1968 – науковий співробітник, з 01.1.1970 – старший науковий співробітник відділу сучасності, з 02. 1. 1973 – завідувачка відділу методичної роботи, з 08.1.1975 – старший науковий співробітник відділу сучасності, з 02.4.1975 – вчений секретар, 4 квітня 1978 – завідувачка відділу народного декоративного мистецтва Чернігівщини. 31 грудня 1992 р. звільнилася у зв’язку з виходом на пенсію. Потім працювала в музеї з 1 лютого до 23 березня 1993 р., з 29 травня до 15 липня 1996 р., з 1 лютого 1999 р. до 30 січня 2001 р., з 1 березня 2006 до 14 червня 2016 р.

Загалом з Чернігівським обласним історичним музеєм ім. В.В. Тарновського пов’язані понад 50 років активної творчої діяльності В.В. Зайченко, адже навіть у ті періоди, коли вона не перебувала у штаті музею, В.В. Зайченко приходила до музею вивчала та описувала музейні колекції, проводила науково-освітні заходи, допомагала створювати виставки. Так, у 1993 – на початку 2006 р. нею були написані і побачили світ 36 наукових і науково-популярних публікацій, у тому числі унікальний каталог “Вишивка козацької старшини XVII–XVIII століть” та альбом “Вишивка козацької старшини XVII–XVIII століть. Техніки”.

У 1991 р. була прийнята до Національної спілки майстрів народного мистецтва України. У 2004–2015 рр. обиралася членом Малої ради – керівного органу Чернігівського осередку Спілки, обстоювала збереження і відродження народних промислів краю.

У 2011 р. вступила до Національної спілки краєзнавців України, бере активну участь у діяльності її обласного та Чернігівського районного осередків.

Відомості про досягнення Віри Володимирівни Зайченко у розвитку культури Чернігівської області

Зайченко Віра Володимирівна, історик, етнолог, мистецтвознавець, музеолог, майстриня художньої вишивки, знаний в Україні фахівець у царині українського народного декоративного мистецтва, заслужений працівник культури України, кавалер ордена княгині Ольги III ст., лауреат обласної премії імені М.М. Коцюбинського.

Закінчивши історичний факультет Київського університету ім. Тараса Шевченка, у липні 1968 р. прийшла до Чернігівського обласного історичного музею ім. В.В.Тарновського і відтоді присвятила себе дослідженню, збиранню, зберіганню і популяризації історико-культурного надбання українського народу.

Працювала науковим співробітником відділу сучасної історії, завідувачкою науково-методичного відділу, вченим секретарем музею, вивчала історію партизанського руху на Чернігівщині у роки Другої світової війни, розбудовувала мережу музеїв, що діяли на громадських засадах, надавала допомогу комунальним музеям, наприклад: взяла участь у створенні музеїв у Вертіївці і Кунашівці Ніжинського району, Ріпках і Радулі Ріпкинського району, Сеньківці і Дроздовиці Городнянського, вже як завідувачка відділу народного декоративного мистецтва розробила ідеї та наукові концепції Козелецького музею історії ткацтва, експозиції народної іграшки східних слов'ян у Новгороді-Сіверському, створила експозицію "Чернігівська хата" розділу "Сучасне українське село" у Національному музеї народної архітектури і побуту України тощо.

У 1978 р. В.В. Зайченко очолила новостворений відділ народного декоративного мистецтва Чернігівщини, тематика якого була дуже близька їй, адже народилася В.В. Зайченко у родині селян, добре знала і розуміла селянське життя, його культуру і традиції. Почалося створення музею: вивчена етнографічна колекція, розроблена наукова концепція і структура, здійснено десятки збиральницьких експедицій, й у грудні 1979 р. у Чернігові відкрився Музей народного декоративного мистецтва Чернігівщини. Створений В.В. Зайченко музей користувався величезною увагою і любов'ю чернігівців і гостей міста, був надзвичайно затребуваним туристичним об'єктом, ним захоплювалися офіційні делегації, дуже популярними були єдині в Україні екскурсії-концерти, які проводила Віра Володимирівна

В.В. Зайченко очолювала Музей народного декоративного мистецтва Чернігівщини впродовж майже 15 років. Саме тут найкраще виявилися її організаторський хист, працьовитість, любов до обраної справи й історії Чернігівщини. Музей став українознавчим центром Чернігівщини: тут проводилися ґрунтовні лекції й екскурсії, організовувалися виставки і театралізовані дійства, з початком викладання у школах і вишах українознавства джерелом для вчителів за відсутності підручників слугували розроблені В.В. Зайченко методичні порадики, консультації та уроки-екскурсії в музеї; тут консультували усіх охочих щодо вишивки і ткацтва, гончарства, різьблення на

дереві, народного костюму Чернігівщини тощо. В.В. Зайченко досконало опанувала народну вишивку і завдяки організованим нею гурткам для дорослих, школярів і студентів не перервалася, була збережена і відроджена, отримала нове життя нитка чернігівської вишивки. Чимало членів Чернігівського осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України (заснована у 1991 р.) стали знаними завдяки музею, який організовував виставки їхніх творів. Створення Музею народного декоративного мистецтва Чернігівщини значно активізувало діяльність Чернігівського історичного музею зі збирання пам'яток етнографії та сформувало збірку творів майстрів народного мистецтва як розділ художньої колекції, допомагало в цій діяльності іншим музеям області.

Високопрофесійний науковець В.В. Зайченко дуже багато зробила для розвитку в Чернігівській області історико-краєзнавчих і етнологічних досліджень та впровадження їх у навчально-виховні і культурно-мистецькі проекти – музейні експозиції, виставки, фестивалі, спектаклі тощо. Її багатогранні здобутки слугують джерелом для поступу наступних поколінь і торують дорогу подальшому розвитку Чернігівщини й у науковому, й у прикладному аспекті. Згадаймо лише укладені дослідницею каталоги вибійчаних тканин, старовинних коштовних поясів, плахт, скринь, жіночих головних уборів, вишитих сорочок, інтер'єрних і обрядових тканин, фарфору і фаянсу, виробів з бісеру; статті про одяг козацької старшини XVIII ст., про копітку вишивку черниць або про обряд весілля в с. Масани на початку XX ст. А її внесок у дослідження, збереження, популяризацію і розвиток вишивки Чернігівщини неможливо переоцінити. Явищами наукового і культурного життя не лише Чернігівщини, а й усієї України стали написані нею на основі опрацювання колекції Чернігівського обласного історичного музею ім. В.В. Тарновського та багаторічних польових досліджень монографії “Вишивка Чернігівщини” (К., 2010), “Вишивка Чернігівщини. Рушники. Каталог колекції Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського” (К., 2018); чекає на свого видавця “Народне вбрання Чернігівщини”.

В.В. Зайченко єдиний в Україні дослідник, який на високому фаховому рівні опікується традиційною чернігівською вишивкою та іншими видами мистецтва вишивання Чернігівщини. У 2001 р. побачив світ каталог В.В. Зайченко “Вишивка козацької старшини XVII–XVIII століть: каталог колекції Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського” (К., 2001). Він став першим, і наразі залишається єдиним подібним виданням в Україні, взірцем для опису вишивок, щодо яких на той час не існувало навіть усталеної термінології, тож В.В. Зайченко не просто ввела до наукового обігу витвори української культури XVII–XVIII ст., а завдяки її праці назва “вишивка козацької старшини” стала широко вживаною, нормою у середовищі мистецтвознавців і аматорів. Виданий окремо українською, англійською й французькою мовами каталог сприяв популяризації України й Чернігівщини у світі. А альбом “Вишивка козацької старшини XVII–XVIII століть. Техніки” (К., 2006) став настільним посібником для вишивальниць і відразу ж – бібліографічною рідкістю.

Звернулась В.В. Зайченко і до дослідження ще однієї галузі вишивки, притаманної й Чернігівщині, – гаптування: дослідила музейну колекцію, визначила осередки, де на Чернігівщині було розвинене це мистецтво,

опублікувала чимало статей та створила ряд виставок на цю тему, а нині працює з видавництвом “Родовід” над підготовкою до видання каталогу.

В.В. Зайченко багато робить для дослідження і популяризації як матеріальної культури українського народу, так і нематеріальної спадщини. Збирає народні пісні Чернігівщини і популяризує їх як дослідниця і як учасниця фольклорних колективів, разом з В.Г. Бойком і К.Я. Арап на основі записів О.П. Довженка підготувала програму “Мамині пісні”, двічі була лауреатом республіканського телевізійного конкурсу “Сонячні кларнети”. У травні 1987 р. представляла область на Всесоюзній творчій майстерні фольклорного мистецтва (м. Москва). Обстоює збереження і розвиток народних художніх промислів, як-от: оleshнянська кераміка або дігтярівське ткацтво. Консультує організаторів театралізованих видовищних масових заходів з питань чернігівської народної автентики, розробила ескізи костюмів для народного хору “Менщина”, взяла участь у вишиванні “Рушника Національної Єдності” (2007) тощо. Очолювала секцію фольклору та етнографії обласної організації Українського товариства охорони пам’яток історії та культури, була членом комісії з присудження обласної премії імені Василя Полевика, членом журі і науковим консультантом Всеукраїнської історико-етнографічної експедиції учнівської та студентської молоді “Україна вишивана”, читає лекції для слухачів безкоштовних курсів української мови. Як добре знаного і поважаного історика, культуролога, музейника і мистецтвознавця Віру Володимирівну запрошують до участі у радіо і телепрограмах.

В.В. Зайченко вступила до Національної спілки майстрів народного мистецтва України у 1991 р., рік заснування Спілки, у 2004–2015 рр. обиралася членом Малої ради – керівного органу Чернігівського осередку Спілки. Бере участь в організації обласних і Всеукраїнських виставок спілки, демонструє власні твори.

З 2011 р. В.В.Зайченко є членом Національної спілки краєзнавців України, учасницею багатьох наукових конференцій. Її дослідження публікуються у наукових збірниках, фахових журналах, вміщені в ЕСУ, виходять окремими виданнями, як-от: “Село Новий Білоус та його округи” (Чернігів, 2003), “Село Масани яким воно було” (Чернігів, 2003; вид. 2, доп., 2013), “Новобілоуська метрична книга та її персоналії” (Чернігів, 2012), “Олешня – село гончарів” (К., 2017), загалом – понад 130 публікацій.

Науковий доробок В.В. Зайченко гідно поцінований фаховою спільнотою, має відзнаки Львівського форуму видавців, Книжкового Арсеналу, I, II, III, V Всеукраїнських музейних фестивалів, акції “Музейна подія року”. Удостоєна премії Національної спілки майстрів народного мистецтва України імені С. Таранушенка (2011), стипендій Національної спілки краєзнавців України (2011) та Програми підтримки музейних працівників БФ “Україна 3000” (2011–2012, на кошти якої видала книгу “Новобілоуська метрична книга та її персоналії”).

Суспільним визнанням вагомого внеску В.В. Зайченко у розвиток української історії і культури, збереження і примноження національної пам’яті є нарис про неї в Енциклопедії Сучасної України (т. 10).

В.В. Зайченко – заслужений працівник культури України (1988), кавалер ордена княгині Ольги III ст. (2007), лауреат обласної премії імені М.М. Коцюбинського (2006), нагороджена Почесною грамотою Кабінету міністрів України (2012), грамотами обласної ради і обласної державної адміністрації та інш.